

PRIPOROČILA

PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2021/1534

z dne 16. septembra 2021

o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Kot je določeno v členu 2 Pogodbe o Evropski uniji, EU temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic. To vključuje spoštovanje svobode in pluralnosti medijev ter pravico do svobode izražanja, kar zahteva stalna prizadevanja za zaščito svobodnih, pluralističnih in neodvisnih medijev, ki so ključen sestavni del demokratičnih sistemov in pravne države.
- (2) Obveznost EU in njenih držav članic, da spoštujejo svobodo in pluralnost medijev, izhaja tudi iz člena 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina). Pravica do svobode izražanja, zapisana v navedenem členu, vključuje svobodo mnenja ter sprejemanja in širjenja vesti in idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na državne meje ⁽¹⁾. Ta načela in pravice skupaj pomenijo, da bi morali državljani imeti dostop do številnih virov informacij in mnenj, ki bi jim omogočali oblikovanje mnenj, nadzor dela vlad in pridobivanje informacij, potrebnih za svobodno uveljavljanje njihove volilne pravice. Države članice so dolžne zagotoviti spodbudno okolje za medije in novinarje s pravnimi, upravnimi in praktičnimi ukrepi ⁽²⁾.
- (3) EU na splošno velja za enega od najvarnejših prostorov za novinarje in druge medijske delavce ⁽³⁾. Kljub temu vse večje število fizičnih, pravnih in spletnih groženj novinarjem in drugim medijskim delavcem ter napadov nanje, kar je med drugim dokumentirano v poročilih Komisije o stanju pravne države za leti 2020 in 2021 ⁽⁴⁾, predstavlja zaskrbljujoč trend ⁽⁵⁾. Število opozoril v zvezi z napadi na novinarje in druge medijske delavce, agresijo do njih in njihovim nadlegovanjem v državah članicah EU se še naprej povečuje ⁽⁶⁾. Teroristični napad na uredništvo tednika *Charlie Hebdo* v Franciji leta 2015, v katerem je bilo ubitih 12 ljudi, ter umori preiskovalne novinarko Daphne Caruana Galizia leta 2017 na Malti ter preiskovalnega novinarja Jána Kuciaka in njegove zaročenke Martine Kušnírove leta 2018 na Slovaškem jasno opozarjajo na potrebo po izboljšanju zaščite novinarjev ⁽⁷⁾. Da je treba obravnavati to vprašanje po vsej EU, so dodatno izpostavili nedavni primeri, ki se še preiskujejo, kot sta umora grškega novinarja Giorgosa Karaivaza in nizozemskega novinarja Petra R. de Vriesa leta 2021.
- (4) Komisija je v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo ⁽⁸⁾ predstavila ambiciozen načrt za krepitev vloge državljanov in izgradnjo odpornejših demokracij po vsej EU, pri čemer je poudarila pomembno vlogo, ki jo igrajo neodvisni in pluralistični mediji pri omogočanju državljanom, da sprejemajo informirane odločitve, in v boju proti dezinformacijam. V ta namen je v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo predviden nabor konkretnih ukrepov, namenjenih podpori in varovanju svobode in pluralnosti medijev, vključno zlasti s tem priporočilom in prihodnjo pobudo Komisije za obravnavo strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti.

⁽¹⁾ Ta svoboda je zapisana tudi v členu 10 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic, kakor jo razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice Sveta Evrope.

⁽²⁾ Člen 51(1) Listine določa, da morajo države članice pri izvajanju prava EU spoštovati ter spodbujati pravice in načela iz Listine.

⁽³⁾ Svetovni indeks svobode medijev za leto 2020.

⁽⁴⁾ COM(2020) 580 final z dne 30. septembra 2020, COM(2021) 700 final z dne 20. julija 2021.

⁽⁵⁾ Kot je bilo potrjeno v poročilih orodja za spremljanje pluralnosti medijev (Media Pluralism Monitor) iz let 2020 in 2021. Glej: <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.

⁽⁶⁾ Platforma Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev.

⁽⁷⁾ Unescov observatorij ubitih novinarjev.

⁽⁸⁾ COM(2020) 790 final z dne 3. decembra 2020.

- (5) To priporočilo dopolnjuje direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah ⁽⁹⁾ in predlog Komisije za akt o digitalnih storitvah ⁽¹⁰⁾, namen katerih je zaščititi gledalce avdiovizualnih medijskih vsebin in vse uporabnike digitalnih storitev po vsej EU. Dopolnjuje tudi akcijski načrt za medijski in avdiovizualni sektor ⁽¹¹⁾, ki določa časovni načrt za okrevanje in preoblikovanje avdiovizualne in medijske industrije, ter sporočilo o digitalnem kompasu ⁽¹²⁾, v katerem je poudarjeno, da mora evropski pristop k digitalni družbi temeljiti na popolnem spoštovanju temeljnih pravic EU, vključno s svobodo izražanja. Priporočilo temelji na ugotovitvah letnih poročil o stanju pravne države, v katerih so analizirane razmere na področju pravne države v EU in njenih državah članicah, zlasti v zvezi s svobodo in pluralnostjo medijev. V njem so določena priporočila, naslovljena na države članice, da bi se lahko med drugim zoperstavile grožnjam, ki so izpostavljene v poročilih Komisije o stanju pravne države za leti 2020 in 2021.
- (6) To priporočilo je v celoti usklajeno s strategijo EU o pravicah žrtev za obdobje 2020–2025 ⁽¹³⁾ in strategijo EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025 ⁽¹⁴⁾, ukrepi Komisije na področju enakosti na splošno, zlasti strategijo za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025 ⁽¹⁵⁾, akcijskim načrtom EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 ⁽¹⁶⁾, akcijskim načrtom za integracijo in vključevanje ⁽¹⁷⁾, strateškim okvirom EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030 ⁽¹⁸⁾ ter strategijo o pravicah invalidov ⁽¹⁹⁾. Priporočilo je tudi v celoti usklajeno z dokumenti glede politike zunanjega delovanja, kot so akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024 ⁽²⁰⁾, smernice EU o človekovih pravicah glede svobode izražanja na spletu in drugje ⁽²¹⁾ ter akcijski načrt EU za enakost spolov III ⁽²²⁾, s čimer prispeva k skladnosti notranje in zunanje politike. Moč zunanjega delovanja EU na področju temeljnih pravic temelji na tem, kako EU ohranja in krepi svoje demokratične temelje v Uniji.
- (7) Komisija zagotavlja finančno podporo novinarjem in drugim medijskim delavcem s projekti na področju svobode in pluralnosti medijev v EU in tretjih državah. Od leta 2014 na primer sofinancira orodje za spremljanje pluralnosti medijev, ki analizira tveganja za svobodo in pluralnost medijev po vsej Evropi ter poroča o mehanizmih za zaščito svobode izražanja ter varnosti in delovnih pogojev novinarjev. Komisija se je zavezala, da bo še naprej podpirala takšne projekte, zlasti v okviru programa Ustvarjalna Evropa.
- (8) Evropski parlament se dejavno zavzema za okrepitev dejavnosti Unije za zaščito novinarjev. Parlament je v poročilu z dne 25. novembra 2020 ⁽²³⁾ navedel, da je še vedno zelo zaskrbljen nad stanjem na področju svobode medijev v EU, saj so novinarji in drugi medijski delavci še vedno tarča zlorab in napadov. Parlament je v resoluciji z dne 29. aprila 2021 ⁽²⁴⁾ opozoril, da je zaščita preiskovalnih novinarjev in žvižgačev ⁽²⁵⁾ izjemno pomembna za družbo, v resoluciji z dne 24. junija 2021 pa je poudaril tudi svojo zaskrbljenost zaradi fizičnih, psiholoških in ekonomskih groženj novinarjem in drugim medijskim delavcem v EU ⁽²⁶⁾.

⁽⁹⁾ Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev glede na spreminjajoče se tržne razmere (UL L 303, 28.11.2018, str. 69).

⁽¹⁰⁾ COM(2020) 825 final z dne 15. decembra 2020.

⁽¹¹⁾ COM(2020) 784 final z dne 3. decembra 2020.

⁽¹²⁾ COM(2021) 118 final z dne 9. marca 2021. V tem sporočilu je navedeno tudi, da so nova specializirana digitalna znanja in spretnosti predpogoj za dejavno sodelovanje delovne sile v digitalnem desetletju.

⁽¹³⁾ COM(2020) 258 final z dne 24. junija 2020.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 152 final z dne 5. marca 2020.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 698 final z dne 12. novembra 2020.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 565 final z dne 18. septembra 2020.

⁽¹⁷⁾ COM(2020) 758 final z dne 24. novembra 2020.

⁽¹⁸⁾ COM(2020) 620 final z dne 7. oktobra 2020.

⁽¹⁹⁾ COM(2021) 101 final z dne 3. marca 2021.

⁽²⁰⁾ Sklepi Sveta iz leta 2020 o akcijskem načrtu EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024, <https://www.consilium.europa.eu/media/46838/st12848-en20.pdf>.

⁽²¹⁾ Smernice Sveta iz leta 2014 o človekovih pravicah glede svobode izražanja na spletu in drugje, <https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf>.

⁽²²⁾ JOIN(2020) 17 final z dne 25. novembra 2020.

⁽²³⁾ PE652.307v02-00.

⁽²⁴⁾ P9_TA (2021)0148.

⁽²⁵⁾ Opozoriti je treba, da je bila Direktiva (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije (UL L 305, 26.11.2019, str. 17), sprejeta 23. oktobra 2019, veljati pa je začela 16. decembra 2019. Države članice jo morajo prenesti v nacionalno zakonodajo do 17. decembra 2021. Direktiva določa skupne standarde zaščite po vsej EU za žvižgače, ki svojega delodajalca opozorijo na kršitve prava EU.

⁽²⁶⁾ P9_TA (2021)0313.

- (9) Priporočilo Sveta Evrope o zaščiti novinarstva ter varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev iz leta 2016 ⁽²⁷⁾, ki temelji na zahtevah Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP) in ustrezni sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, določa celovite standarde na tem področju. Navedeno priporočilo vključuje obsežne smernice o preprečevanju, zaščiti, pregonu ter spodbujanju obveščanja, izobraževanja in ozaveščanja. Toda v izvedbeni strategiji, ki jo je 28. marca 2018 sprejel usmerjevalni odbor Sveta Evrope za medije in informacijsko družbo, je poudarjena nujna potreba po doseganju nadaljnega napredka pri izvajanju navedenega priporočila ⁽²⁸⁾. Platforma Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev ⁽²⁹⁾ še naprej beleži vse več opozoril glede napadov na novinarje in druge medijske delavce in agresije do njih. Tudi standardi, vključeni v Konvencijo Sveta Evrope o dostopu do uradnih dokumentov ⁽³⁰⁾, so ključnega pomena, saj pomagajo zagotoviti, da imajo novinarji čim boljši dostop do javnih informacij in lahko opravljajo svoje delo. Namen tega priporočila je podpreti izvajanje standardov Sveta Evrope, zlasti priporočilo iz leta 2016 o zaščiti novinarstva ter varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev.
- (10) Za pripravo tega priporočila je Komisija marca 2021 organizirala strukturirani dialog v okviru evropskega foruma novičarskih medijev ⁽³¹⁾, na katerem so sodelovali novinarji, združenja novinarjev, medijski sveti, novičarske medijske družbe, organi kazenskega pregona, poslanci Evropskega parlamenta, predstavniki držav članic in njihovih regulativnih organov ter mednarodne organizacije.
- (11) S tem priporočilom želi Komisija okrepiti svobodo in pluralnost medijev v EU s spodbujanjem skupnih in usklajenih prizadevanj držav članic za izboljšanje zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev. Ta usklajeni pristop, ki vključuje vse ključne deležnike v državah članicah in na ravni EU ter ustrezne mednarodne organizacije, je potreben, da se novinarjem in drugim medijskim delavcem v Evropi zagotovi možnost varnega in učinkovitega opravljanja poklica.
- (12) Da bi zagotovili in zaščitili spodbudno okolje za novinarje in druge medijske delavce, priporočilo obravnava vrsto vprašanj, ki se nanašajo na različne ključne vidike priporočila. To vključuje horizontalna priporočila glede učinkovitega pregona kaznivih dejanj, sodelovanja z organi kazenskega pregona, mehanizmov hitrega odzivanja, usposabljanja, dostopa do informacij in prostorov ter ekonomske in socialne zaščite. Poleg tega priporočilo vključuje posebna priporočila v zvezi s protesti in demonstracijami, spletno varnostjo in digitalnim opolnomočenjem, pa tudi položajem novinarj ter novinarjev, ki pripadajo manjšinskim skupinam ali poročajo o enakosti.
- (13) Ustrahovanje, fizično in psihično nasilje, nezakonite aretacije in samovoljna pridržanja, nezakoniti nadzor, nasilje na podlagi spola, nadlegovanje ali diskriminacijski napadi, tako na spletu kot sicer, so le nekateri primeri groženj novinarjem in drugim medijskim delavcem. Javni organi so dolžni zaščititi svobodo izražanja in varnost novinarjev tako, da zagotovijo ustrezno pravno okolje, resno obravnavajo kazniva dejanja groženj novinarjem, odločno preganjajo storilce napadov ter zagotovijo ustrezne preiskave in nadaljnje ukrepe, vključno z uporabo učinkovitih, sorazmernih in odvračilnih sankcij. Bistveno je zagotoviti temeljitost, nepristranskost, neodvisnost, preglednost ter pravočasnost preiskav in pregona kaznivih dejanj zoper novinarje. Za izboljšanje učinkovitosti preiskovalnih ukrepov bi lahko organi držav članic razmislili o ustanovitvi posebnih enot v okviru policijskih organov za preiskovanje kaznivih dejanj zoper novinarje – v sodelovanju s predstavniki novinarjev ⁽³²⁾. K uspehu sodnih postopkov bi lahko prispevala tudi imenovanje in usposabljanje koordinatorjev na tožilstvih in sodiščih. Zagotavljanje ukrepov za osebno zaščito je prav tako ključnega pomena za novinarje in druge medijske delavce, katerih varnost je ogrožena. Ker so kazniva dejanja zoper novinarje lahko tudi čezmejna, bi morale države članice v celoti izkoristiti obstoječe evropske okvire za pravno sodelovanje in po potrebi zaprositi za podporo specializiranih evropskih agencij, kot sta Europol in

⁽²⁷⁾ CM/Rec(2016)4.

⁽²⁸⁾ Vodnik za izvajanje Priporočila CM/Rec(2016)4 o zaščiti novinarstva ter varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev.

⁽²⁹⁾ <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>. Slab odziv držav članic kaže, da so potrebni nadaljnji ukrepi.

⁽³⁰⁾ Konvencija Sveta Evrope o dostopu do uradnih dokumentov, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/205>.

⁽³¹⁾ Evropski forum novičarskih medijev je Komisija ustanovila v okviru akcijskega načrta za medijski in audiovizualni sektor, da bi okrepila sodelovanje z deležniki o vprašanjih, povezanih z mediji.

⁽³²⁾ UNESCO/IAP, Guidelines for Prosecutors on Cases of Crimes against Journalists (Smernice za tožilce glede obravnave kaznivih dejanj zoper novinarje).

Eurojust. V skladu s predlogom Komisije za okrepitev pooblastil Europolu ⁽³³⁾ lahko Europol v posebnih primerih, ko meni, da bi bilo treba začeti kazensko preiskavo, pozove pristojne organe v državi članici, naj začnejo, vodijo ali usklajujejo preiskavo kaznivega dejanja, ki vpliva na skupni interes, zajet s politiko EU, tudi če zadevno kaznivo dejanje nima čezmejnne razsežnosti.

- (14) Nemoteno, učinkovito in primerno sodelovanje med novinarji, drugimi medijskimi delavci in organi kazenskega pregona bi lahko poskrbelo za boljše preprečevanje groženj in napadov. Države članice bi morale vzpostaviti okvire za sodelovanje med posameznimi novinarji, združenji novinarjev in organi kazenskega pregona ter dejavno spodbujati dialog ⁽³⁴⁾ med njimi, pri čemer bi morali sodelovati tudi samoregulativni organi medijev (medijski in tiskovni sveti). To sodelovanje bi lahko vključevalo vzpostavitev skupnih koordinacijskih centrov, ki bi jih sestavljali organi kazenskega pregona in predstavniki novinarjev ⁽³⁵⁾. Skupni koordinacijski centri bi morali tesno sodelovati s specializiranimi službami za podporo žrtvam, ki so ključne za zagotavljanje varnosti in psihičnega dobrega počutja novinarjev, ki so žrtve kaznivih dejanj.
- (15) Vzpostavitev podpornih in kontaktnih točk ter mehanizmov za zgodnje opozarjanje in hitro odzivanje, ki so neodvisni od organov kazenskega pregona, predstavlja bistven del podpornega sistema za novinarje in druge medijske delavce, ki so tarča fizičnih in spletnih napadov. Te kontaktne točke bi morale biti brezplačne in zlahka dostopne novinarjem (po potrebi tudi njihovim družinam) ter delovati pregledno. V skladu z Direktivo 2012/29/EU ⁽³⁶⁾ ima vsaka žrtev pravico do podpore in zaščite v skladu s svojimi individualnimi potrebami. Države članice bi morale sprejeti ukrepe za vzpostavitev in vzdrževanje specializiranih podpornih služb, zlasti kontaktnih točk, ki zagotavljajo svetovanje, pravno svetovanje in psihološko podporo, kot tudi zatočišča ali druge ustrezne nastanitve za novinarje in druge medijske delavce, ki so žrtve kaznivih dejanj. Te kontaktne točke bi morale delovati tudi kot „digitalna zatočišča“ in zagotavljati podporo na področju digitalne varnosti, vključno z zagotavljanjem strokovnega znanja na področju kibernetske varnosti, kadar je to izvedljivo. Zagotavljati bi morale podporo novinarjem in informativnim uredništvom pri obravnavi spletnih groženj in nadlegovanja, vključno z grožnjami in nadlegovanjem, uperjenimi proti novinarjem zaradi njihovega spola, spolne usmerjenosti, etničnega ali socialnega porekla ali kateregakoli drugega razloga iz člena 21 Listine. Za učinkovito delovanje mehanizmov za zgodnje opozarjanje in hitro odzivanje je potrebno stabilno in ustrezno financiranje subjektov, ki opravljajo te naloge ⁽³⁷⁾.
- (16) Potreben je trden sistem zaščitnih ukrepov na nacionalni ravni, ki bo novinarjem omogočil izpolnjevanje njihove ključne vloge na terenu, zlasti kar zadeva dostop do prostorov, virov informacij in poročanje o dogodkih v javnem interesu ⁽³⁸⁾. Organi držav članic bi morali čim bolj zmanjšati tveganje samovoljne zavrnitve akreditacije ali registracije ali zapletenih sistemov ali postopkov registracije in akreditacije, ki bi lahko novinarje in druge medijske delavce ovirali pri učinkovitem opravljanju dela, hkrati pa bi lahko pomenili neupravičene, diskriminatorne ali nesorazmerne omejitve svobode opravljanja novinarskih storitev. To je ključnega pomena za zagotovitev ugodnega okolja za svobodo izražanja ter sodelovanje novinarjev in drugih medijskih delavcev v javnih razpravah o zadevah, ki so v legitimnem javnem interesu.
- (17) Zagotavljanje dostopa do dokumentov in informacij, vključno z uradnimi spletnimi mesti, ter pridobivanje pravočasnih odgovorov sta nujen pogoj, da lahko novinarji opravljajo svoje delo. Čeprav je dostop do informacij v vseh državah članicah zagotovljen z zakonom, v številnih primerih še vedno obstajajo praktične ovire ⁽³⁹⁾. Poleg tega so nedavni primeri izredne zakonodaje, namenjeni boju proti dezinformacijam med pandemijo COVID-19, ki so v nekaterih primerih vključevali kazenske določbe, v določenih primerih zastraševalno vplivali na delo novinarjev ⁽⁴⁰⁾. Take določbe bi lahko pomenile neupravičene, diskriminatorne ali nesorazmerne omejitve svobode

⁽³³⁾ COM(2020) 796 final z dne 9. decembra 2020.

⁽³⁴⁾ Npr. policijski kodeks o svobodi tiska.

⁽³⁵⁾ Npr. protokol PersVeilig na Nizozemskem in koordinacijski center, ki obravnava pojav ustrahovanja novinarjev v Italiji.

⁽³⁶⁾ Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ (UL L 315, 14.11.2012, str. 57).

⁽³⁷⁾ Na ravni EU Komisija z namenskim pilotnim projektom podpira vseevropski mehanizem za hitro odzivanje na kršitve svobode tiska in medijev, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/pilot-project-europe-wide-response-mechanism-violation-press-and-media-freedom>.

⁽³⁸⁾ Beneška komisija in OVSE/ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly (Smernice za svobodo do mirnega zbiranja).

⁽³⁹⁾ Poročilo o stanju pravne države za leto 2021. Zlasti pravila o varstvu podatkov se lahko uporabijo kot izgovor za omejitve dostopa do informacij v nekaterih državah članicah.

⁽⁴⁰⁾ Mednarodni inštitut za tisk, COVID-19 Press Freedom Tracker (Sledilnik svobode medijev med pandemijo COVID-19).

opravljanja novinarskih storitev. Komisija je v sporočilu o boju proti dezinformacijam v zvezi s COVID-19 ⁽⁴¹⁾ navedla, da lahko zakonodaja, ki ta kazniva dejanja opredeljuje preširoko ali zanje nalaga nesorazmerne kazni, ovira pripravljenost virov, da bi spregovorili z novinarji, privede pa lahko tudi do samocenzure.

- (18) Sodoben okvir za zaščito novinarjev bi moral vključevati stalen razvoj kompetenc, znanj in spretnosti vseh akterjev, ki so pomembni za zaščito novinarjev in drugih medijskih delavcev ⁽⁴²⁾. Dejavnosti usposabljanja za organe kazenskega pregona lahko povečajo ozaveščenost in pozornost policijskih organov v zvezi z zagotavljanjem varnosti novinarjev in drugih medijskih delavcev. Tudi sodstvo in tožilstvo bi morala biti deležna posebnega usposabljanja, saj bi jima to lahko omogočilo boljše razumevanje na primer mednarodnih standardov glede svobode izražanja, dostopa do informacij in varnosti novinarjev ⁽⁴³⁾. Usposabljanje je ključnega pomena za spodbujanje najučinkovitejših pristopov k preprečevanju fizičnih in spletnih napadov na novinarje, udeležencem pa bi moralo zagotoviti ustrezna orodja za obravnavanje takih groženj. Spodbujati bi bilo treba sodelovanje med novinarji, združenji novinarjev, spletnimi platformami in predstavniki organov kazenskega pregona. Medijske družbe lahko opolnomočijo novinarje, vključno s tistimi z nestandardno zaposlitvijo (tj. samostojni delavci, samozaposleni novinarji in drugi medijski delavci), in sicer z rednim usposabljanjem o varnostnih vprašanjih ter razvojem analiz tveganja, operativnih načrtov in sistemov poročanja po incidentih. Za razvoj teh znanj in spretnosti je potrebno posebno in pogosto drago usposabljanje, ki si ga običajno lahko privoščijo le velika in uveljavljena informativna uredništva. Zato bodo manjše medijske hiše v ta namen morda potrebovale finančno pomoč. Podobno lahko tudi samostojni delavci ter samozaposleni novinarji in drugi medijski delavci potrebujejo finančno pomoč, saj se morajo pogosto usposablјati na lastno pobudo. Poudariti je treba še pomen usposabljanja preverjevalcev dejstev, ki so pomemben sestavni del novičarskega okolja.
- (19) Gospodarske posledice pandemije COVID-19 so pokazale, da je treba novinarjem zagotoviti varne in primerne delovne pogoje. Zlasti samostojni novinarji so se znašli v ranljivem položaju, pogosto so izgubili vire dohodka in imajo le malo ali nič socialne zaščite. Okvir za zaščito novinarjev bi moral vključevati formalen in učinkovit dostop do ustrezne socialne zaščite za vse novinarje in druge medijske delavce, tudi tiste z nestandardno zaposlitvijo, v skladu s priporočilom Sveta z dne 8. novembra 2019 ⁽⁴⁴⁾. To ne zadeva le razpoložljivosti mehanizmov dohodkovne podpore, temveč tudi učinkovit in nediskriminatoren dostop do drugih oblik socialne zaščite, na primer dopusta ali ukrepov za podporo staršem.
- (20) Preiskovalni novinarji imajo ključno vlogo v boju proti organiziranemu kriminalu, korupciji in ekstremizmu. Njihovo delo vključuje posebej visoko tveganje za fizične grožnje in napade, ki lahko v najbolj tragičnih primerih privede do umorov, kot smo jih v zadnjih letih videli v Evropi. Države članice so pozvane, naj okrepijo zaščitne ukrepe za novinarje in druge medijske delavce, ki se ukvarjajo z vprašanji, povezanimi z organiziranim kriminalom in korupcijo. Poleg tega bi morale države članice učinkovito uporabiti vsa razpoložljiva orodja nadnacionalnega sodelovanja za hitro preiskovanje kaznivih dejanj zoper novinarje, ki so žrtve organiziranega kriminala, s čimer bi zagotovile, da se storilci nemudoma privedejo pred sodišče.
- (21) Novinarji in drugi medijski delavci se soočajo z vse več napadi in primeri nadlegovanja na protestih in demonstracijah. Na takšnih dogodkih so nekateri novinarji lahko izpostavljeni napadom posameznikov, od fizičnih napadov, nasilja in verbalnih zlorab do napadov na njihovo opremo. Včasih so lahko novinarji izpostavljeni tudi ukrepom organov kazenskega pregona, kot so samovoljne aretacije in zaslišanja ali nesorazmerne kazenske obtožbe ⁽⁴⁵⁾. Zato so potrebne operativne rešitve in usposabljanje, da se zagotovi varnost novinarjev na protestih, zmanjša tveganje potencialno neupravičenih ali nesorazmernih ukrepov in zagotovi učinkovita zaščita s strani organov kazenskega pregona. Zlasti neodvisni uradniki za zvezo bi lahko zagotovili, da organi kazenskega pregona komunicirajo z novinarji med demonstracijami. Lahko bi delovali kot prve kontaktne točke za novinarje, če so

⁽⁴¹⁾ JOIN(2020) 8 final z dne 10. junija 2020.

⁽⁴²⁾ Države članice bi lahko zaprosile za izvedbo takih modulov usposabljanja v okviru ponudb usposabljanja mednarodnih organizacij, kot sta usposabljanje Sveta Evrope ali Unesca. Države članice, ki se odločijo za razvoj lastnih modulov usposabljanja, morajo zagotoviti, da je njihova vsebina v skladu z evropskimi standardi, tudi tako, da se zgledujejo po moduli usposabljanja, ki jih ponujajo mednarodne organizacije.

⁽⁴³⁾ Npr. množični odprti spletni tečaj Unesca za sodnike in pravosodne strokovnjake o mednarodnih standardih svobode izražanja in varnosti novinarjev.

⁽⁴⁴⁾ Priporočilo Sveta z dne 8. novembra 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite, 2019/C 387/01 (UL C 387, 15.11.2019, str. 1).

⁽⁴⁵⁾ Wanted! Real action for media freedom in Europe (Išče se! Resnično ukrepanje za svobodo medijev v Evropi), letno poročilo partnerskih organizacij platforme Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev, Svet Evrope, 2021.

izpostavljeni nasilju ali nadlegovanju. Uradniki za zvezo bi se na usposabljanju lahko naučili tehnik obvladovanja in zmanjševanja tveganj na javnih zborovanjih ter novinarjem ponujali osnovne nasvete v zvezi s pravnimi sredstvi, ki so jim na voljo, kadar so žrtve nasilja med protesti ali demonstracijami.

- (22) Novinarji so zelo zaskrbljeni glede svoje digitalne in spletne varnosti. Pogoste so kampanje blatenja in spletno obrekovanje novinarjev. Stanje je še posebej zaskrbljujoče, če te napade izzovejo politiki ali pomembne javne osebnosti ⁽⁴⁶⁾. Časovno usklajeni napadi trolov in botov, vdori v elektronsko pošto, internetne omejitve in kibernetsko ustrahovanje so primeri spletnih napadov na novinarje in njihove vire. Zlasti zaskrbljujoča je varnost novinarov. Novinarji in drugi medijski delavci niso le tarče spletnega spodbujanja sovraštva ⁽⁴⁷⁾ in groženj s fizičnim nasiljem, lahko so podvrženi tudi nezakonitemu nadzoru ⁽⁴⁸⁾, vključno v okviru policijskih preiskav, kar lahko ogrozi zaščito novinarskih virov. Zagotavljanje kibernetske varnosti mobilnih komunikacijskih naprav ter preprečevanje nezakonitega spletnega sledenja novinarjem in drugim medijskim delavcem ali nadzora nad njimi sta zato ključnega pomena za zaščito zaupnosti sporočil novinarjev. Organi držav članic, pristojni za medije, kazenski pregon spletnega kriminala in kibernetsko varnost bi morali imeti vlogo pri zagotavljanju digitalne varnosti.
- (23) Obdelava osebnih podatkov, zbranih z orodji za sledenje ali nadzor, mora biti v skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov (Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁴⁹⁾) in direktivo o kazenskem pregonu (Direktiva (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁵⁰⁾), kot je ustrezno. Nacionalni organi za varstvo podatkov in sodišča imajo osrednjo vlogo pri zagotavljanju njunega učinkovitega izvrševanja.
- (24) Novinarji in drugi medijski delavci bi morali imeti digitalna znanja in spretnosti, s katerimi bi lahko okrepili svojo kibernetsko odpornost in se bolje spopadali s kibernetskimi grožnjami. Spodbujati je treba učinkovit dialog med samoregulativnimi organi medijev, združenji novinarjev, predstavniki medijskega sektorja in organi držav članic, ki delujejo na področju medijev, kazenskega pregona spletnega kriminala in kibernetske varnosti, zlasti za razvoj digitalnih znanj in spretnosti med novinarji in drugimi medijskimi delavci, na primer s ciljno usmerjenim usposabljanjem ⁽⁵¹⁾.
- (25) Statistični podatki kažejo, da so novinarke bolj izpostavljene grožnjam kot njihovi moški kolegi ⁽⁵²⁾, zlasti v obliki spletnega nadlegovanja, groženj s posilstvom in smrtjo ter spodbujanja sovraštva na podlagi spola. Včasih so ti napadi posledica organiziranih kampanj, katerih cilj je diskreditirati ali utišati novinarke. Lahko privedejo do samocenzure, umika iz spletnih skupnosti ali celo odločitve o opustitvi novinarskega poklica ⁽⁵³⁾. Poleg tega raziskave kažejo, da so take oblike spletnega nadlegovanja, groženj in spodbujanja sovraštva tudi nesorazmerno usmerjene proti novinarjem, ki pripadajo manjšinskim skupinam, imajo migrantsko ozadje ali poročajo o s tem

⁽⁴⁶⁾ Poročilo o stanju pravne države za leto 2021.

⁽⁴⁷⁾ Za preprečevanje in zatiranje širjenja nezakonitega sovražnega govora na spletu se je Komisija maja 2016 z velikimi spletnimi platformami dogovorila o kodeksu ravnanja za odpravo nezakonitega sovražnega govora na spletu. Komisija namerava poleg tega razširiti seznam kaznivih dejanj EU, tako da bo vključeval tudi sovražni govor in kazniva dejanja iz sovraštva.

⁽⁴⁸⁾ <https://forbiddenstories.org/fr/case/le-pegasus-project/>.

⁽⁴⁹⁾ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1).

⁽⁵⁰⁾ Direktiva (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ (UL L 119, 4.5.2016, str. 89).

⁽⁵¹⁾ Kot je predvideno v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo, se je Komisija zavezala tudi, da bo spodbujala trajnostno financiranje projektov s poudarkom na pravni in praktični pomoči novinarjem v EU in drugod, vključno z usposabljanjem novinarjev o varnosti in kibernetski varnosti ter diplomatsko podporo.

⁽⁵²⁾ Npr. letno poročilo partnerskih organizacij platforme Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev (2021), <https://rm.coe.int/final-version-annual-report-2021-en-wanted-real-action-for-media-freed/1680a2440e>; Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts (Spletno nasilje proti novinkarkam: svetovni popis pogostosti in posledic), UNESCO (2020), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136>; Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online (Vodnik po virih glede varnosti novinarov na spletu), OVSE (2020), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/468861>.

⁽⁵³⁾ Svetovna študija ICF-UNESCO, Online Violence against Women Journalists (Spletno nasilje nad novinkarkami), in 2021 Media Pluralism Monitor Report (Poročilo orodja za spremljanje pluralnosti medijev iz leta 2021), glej: <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.

povezanih vprašanjih ⁽⁵⁴⁾. Novinarke, ki poročajo o temah, povezanih s spolom in enakostjo, so še posebej izpostavljene grožnjam in povračilnim ukrepom ⁽⁵⁵⁾.

- (26) Razpoložljivi podatki kažejo, da je nasilje na podlagi spola še vedno razširjeno po vsej Evropi ⁽⁵⁶⁾. Kljub temu sta razpoložljivost podrobnih podatkov in preglednost poročanja o nasilju nad novinaricami, novinarji, ki pripadajo manjšinskim skupinam, ali novinarji, ki poročajo o vprašanih enakosti, še vedno omejeni. Države članice, medijski sektor, civilna družba in raziskovalci bi morali sodelovati, da bi pridobili več znanja o takšnem nasilju. To bi bilo mogoče doseči tudi s spodbujanjem nacionalnih organov za enakost, naj redno poročajo o položaju teh novinarjev.
- (27) Ženske so še vedno premalo zastopane na vodstvenih, najvišjih izvršnih in vodilnih uredniških položajih v medijskem sektorju ⁽⁵⁷⁾. Poleg tega lahko v informativnih uredništvih prihaja do diskriminacije novinaric, novinarjev, ki pripadajo manjšinskim skupinam, ali novinarjev, ki poročajo o vprašanih enakosti. Zato so potrebni ukrepi za spodbujanje enakosti in vključevanja v medijskem sektorju, kot tudi za zagotavljanje enakih delovnih možnosti ter varnega in vključujočega delovnega okolja ⁽⁵⁸⁾. Tudi redni dialogi med državami članicami, predstavniki novinarjev in samoregulativnimi organi medijev ter kolektivne pogodbe igrajo pomembno vlogo pri obravnavanju vseh oblik nasilja, nadlegovanja in diskriminacije v medijskem sektorju.
- (28) To priporočilo priznava pomembno vlogo organizacij civilne družbe in novičarskih medijev pri obravnavanju spletnega in nespletnega nadlegovanja, groženj in spodbujanja sovraštva ter diskriminacije novinaric, novinarjev, ki pripadajo manjšinskim skupinam, ali novinarjev, ki poročajo o vprašanih enakosti. Pomembno je podpreti pobude organizacij civilne družbe za ozaveščanje, podporo in opolnomočenje teh novinarjev. Enako velja za pobude za spodbujanje izmenjave znanja in najboljših praks med novičarskimi mediji.
- (29) Komisija bo vzdrževala reden dialog z državami članicami in deležniki na ustreznih forumih, zlasti na evropskem forumu novičarskih medijev, hkrati pa bo pozorno spremljala vse ukrepe, ki jih bodo države članice uvedle po sprejetju tega priporočila. Tudi mreža kontaktnih točk na področju pravne države bi lahko razpravljala o vprašanih, povezanih z varnostjo novinarjev, ki so del širšega okvira pravne države. Države članice bi morale Komisiji najpozneje 18 mesecev po sprejetju priporočila, nato pa na zahtevo, predložiti vse ustrezne informacije, za katere se lahko razumno pričakuje, da jih bodo predložile, da bi Komisiji omogočile spremljanje skladnosti. Komisija namerava izvajati ocene o izvajanju tega priporočila v državah članicah, v okviru katerih bo razvila ključne kazalnike uspešnosti, ki se bodo na primer nanašali na: opozorila na platformi Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev; podatke o tem, kako so bila ta opozorila obravnavana; nerešene in rešene sodne postopke v zvezi s kaznivimi dejanji zoper novinarje; vključitev ustreznih organov EU v te postopke ter uspešnost projektov in ukrepov, ki so jih države članice uvedle za podporo novinarjem in drugim medijskim delavcem. Komisija bo na podlagi zbranih informacij in vseh drugih razpoložljivih informacij ⁽⁵⁹⁾ ocenila učinek tega priporočila in odločila, ali so potrebni dodatni ukrepi za zagotovitev zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev.
- (30) To priporočilo je naslovljeno na države članice. K upoštevanju tega priporočila so pozvane tudi države kandidatke in potencialne kandidatke za pristop k EU ter države evropske sosedске politike –

⁽⁵⁴⁾ Mednarodni inštitut za tisk, Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists (Dobre prakse redakcij za soočanje s spletnim nasiljem nad novinarji).

⁽⁵⁵⁾ UNESCO, The Chilling global trends in online violence against women journalists (Srhljivi svetovni trendi spletnega nasilja nad novinaricami).

⁽⁵⁶⁾ Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Violence against women: an EU-wide survey (Nasilje nad ženskami: raziskava stanja v EU), 2014. FRA, Crime, safety and victims' rights (Kazniva dejanja, varnost in pravice žrtev), 2021.

⁽⁵⁷⁾ Poročili orodja za spremljanje pluralnosti medijev (Media Pluralism Monitor) iz let 2020 in 2021 glede kazalnika socialne vključenosti navajata visoko tveganje v zvezi z dostopom žensk do medijev.

⁽⁵⁸⁾ Prihodnje smernice in priporočila Unesca za informativna uredništva o tem, kako preprečiti in obravnavati nasilje nad novinaricami, in Konvencija št. 190 Mednarodne organizacije dela iz leta 2019 o nasilju in nadlegovanju s posebnim poudarkom na nasilju in nadlegovanju v delovnem okolju.

⁽⁵⁹⁾ Denimo poročila ali mnenja mednarodnih organizacij in organov, na primer Sveta Evrope in Beneške komisije.

SPREJELA NASLEDNJE PRIPOROČILO:

NAMEN PRIPOROČILA

- (1) V tem priporočilu so določene smernice za države članice, da bi sprejele učinkovite, ustrezne in sorazmerne ukrepe za zagotovitev zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev ob popolnem spoštovanju Listine EU o temeljnih pravicah, zlasti načel svobode in pluralnosti medijev, pravice do svobode izražanja in obveščanja, pravice do osebne celovitosti, pravice do svobode in varnosti ter pravice do nediskriminacije, kot tudi drugih veljavnih določb prava EU, mednarodnih standardov in ustavnih tradicij, ki so skupne državam članicam.
- (2) To priporočilo nadgrajuje in utrjuje napredek, dosežen v okviru obstoječe politike in podpornih dejavnosti – na nacionalni, evropski in mednarodni ravni – za zagotavljanje zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev ter spodbujanje in varovanje svobode in pluralnosti medijev.
- (3) To priporočilo ne posega v pravice in obveznosti držav članic, da sprejmejo ukrepe za povečanje varnosti novinarjev v skladu z nacionalnimi pravnimi sistemi, poklicnimi standardi, smernicami in protokoli.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA ZAGOTAVLJANJE ZAŠČITE, VARNOSTI IN OPOLNOMOČENJA NOVINARJEV PO VSEJ EU

Učinkovite in nepristranske preiskave ter pregon kaznivih dejanj

- (4) Države članice bi morale nepristransko, neodvisno, učinkovito, pregledno in pravočasno preiskati in preganjati vsa spletna in nespletna kazniva dejanja, storjena zoper novinarje, pri tem pa v celoti izkoristiti veljavno nacionalno in evropsko zakonodajo, da bi poskrbele za varstvo temeljnih pravic, hitro zagotovile pravico v posameznih primerih in preprečile pojav kulture nekaznovanja v zvezi z napadi na novinarje.
- (5) Države članice se spodbuja k sodelovanju in izmenjavi informacij, strokovnega znanja in najboljših praks glede primerov, ki so povezani z varnostjo novinarjev, z drugimi državami članicami, po potrebi tudi z mednarodnimi institucijami. Kadar je to ustrezno, naj države članice k sodelovanju povabijo pristojne evropske organe, kot sta Europol in Eurojust, da jim pomagajo razrešiti kazniva dejanja zoper novinarje.

Sodelovanje med organi kazenskega pregona, novinarji in združenji, ki zastopajo novinarje

- (6) Države članice bi morale vzpostaviti koordinacijske centre in/ali protokole za sodelovanje med predstavniki svojih policijskih in varnostnih služb, sodstva, lokalnih javnih organov in medijskih organov, vključno z združenji in sindikati novinarjev ter samoregulativnimi organi medijev. Države članice naj spodbujajo stalen dialog med organi kazenskega pregona in novinarji o načinih za preprečevanje in obravnavanje groženj novinarjem in napadov nanje, pri čemer naj sodelujejo samoregulativni organi medijev. Države članice se spodbuja k izmenjavi najboljših praks v zvezi s takšnimi ukrepi usklajevanja in sodelovanja.
- (7) Države članice bi morale zagotoviti pravočasno in učinkovito osebno zaščito novinarjev in drugih medijskih delavcev, katerih varnost je ogrožena zaradi verjetnega tveganja fizičnega napada, povezanega z njihovim delom. Države članice bi morale zlasti hitro zagotoviti ukrepe za osebno zaščito preiskovalnih novinarjev in novinarjev, ki se ukvarjajo s korupcijo, organiziranim kriminalom ali terorizmom, ki so grožnje prijavili policiji. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ukrepom za osebno zaščito, vključno z uporabo odredb o zaščiti, za novinarke ter za novinarje, ki pripadajo manjšinskim skupinam. Prav tako bi bilo treba skrbno razmisliti o posebnih zaščitnih ukrepih za bližnje sorodnike zadevnih novinarjev in drugih medijskih delavcev.

Neodvisni mehanizmi za odzivanje in podporo

- (8) Države članice bi morale v sodelovanju s predstavniki novinarjev podpreti vzpostavitev specializiranih služb – mehanizmov za hitro odzivanje – za zagotavljanje pravnega svetovanja, psihološke podpore in zatočišč za novinarje in druge medijske delavce, ki se soočajo z grožnjami. Te specializirane podporne službe bi morale delovati tudi kot kontaktne točke in telefonske številke za pomoč v sili.
- (9) Kontaktne točke bi morale poleg tega zagotoviti ustrezno podporo novinarjem in informativnim uredništvom pri obravnavi spletnih groženj in nadlegovanja, vključno z grožnjami in nadlegovanjem, uperjenimi proti novinarjem zaradi njihovega spola, spolne usmerjenosti, etničnega ali socialnega porekla ali katerega koli drugega razloga iz člena 21 Listine.
- (10) Takšne specializirane službe bi morale biti brezplačne in popolnoma neodvisne od organov kazenskega pregona. Države članice bi morale novinarje in druge medijske delavce obvestiti o razpoložljivih kontaktnih točkah in podpornih službah, spodbuja pa se jih tudi, naj oblikujejo namenska spletna mesta, ki bi jih predstavljala na preprost in uporabniku prijazen način. Kontaktne točke in podporne storitve bi morale biti dostopne invalidom. Države članice bi morale olajšati sodelovanje med temi kontaktnimi točkami na nacionalni ravni in na ravni EU.

Dostop do prostorov in virov informacij

- (11) Države članice bi morale poskrbeti, da javni organi in telesa zagotovijo pregledne, pravične in nediskriminatorne pogoje ter postopke za udeležbo novinarjev in drugih medijskih delavcev ter zastavljanje vprašanj na tiskovnih konferencah in podobnih dogodkih. Omogočiti bi jim morale tudi dostop do dokumentov in drugih informacij, ki jih hranijo javni organi in telesa, vključno z digitalnimi sredstvi. Javne institucije bi morale imeti jasno prepoznavne kontaktne točke za dostop do dokumentov, ki so enostavno dostopni prek elektronskih sredstev.
- (12) Vse države članice se spodbuja, da pristopijo h Konvenciji Sveta Evrope o dostopu do uradnih dokumentov ter izvajajo njene standarde in standarde, ki izhajajo iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice. Države članice bi morale zlasti zagotoviti, da nacionalni upravni postopki za dostop do dokumentov niso zapleteni in da se zahteve za dostop do informacij obravnavajo brez nepotrebnih zamud v skladu z najboljšimi upravnimi standardi. Države članice bi morale zagotoviti, da so odločitve o zavrnitvi dostopa do dokumentov ali informacij ustrezno utemeljene. Odločbe nacionalnih sodišč v zvezi z dostopom do informacij je treba hitro izvršiti.
- (13) Države članice bi morale postopke akreditacije uporabljati le v primerih, ko je omejitev števila novinarjev in drugih medijskih delavcev, ki se želijo udeležiti določenega uradnega dogodka, resnično potrebna in upravičena. Države članice bi morale po potrebi poskrbeti, da njihovi javni organi zagotovijo jasne, pregledne in nediskriminatorne postopke akreditacije za vse zadevne posameznike in organizacije, vključno z novinarji in drugimi medijskimi delavci. Države članice bi morale zagotoviti, da se novinarjem in drugim medijskim delavcem akreditacija ne zavrne zgolj na podlagi njihove poklicne pripadnosti.
- (14) Države članice ne bi smele določati strogih formalnih pogojev v zvezi z novinarskimi izkaznicami in drugimi dokumenti, ki se uporabljajo za potrditev poklicnega statusa novinarja. Države članice bi morale poskrbeti, da so njihovi izvršilni organi in predstavniki javne uprave seznanjeni z vsemi vrstami razpoložljivih akreditacijskih postopkov za novinarje in druge medijske delavce, da se čim bolj zmanjša tveganje, da jih ne bi priznali.

Usposabljanje

- (15) Države članice se poziva k spodbujanju stalnega razvoja kompetenc, znanj in spretnosti v vseh poklicih, ki so pomembni za zaščito novinarjev in drugih medijskih delavcev. Države članice bi morale zlasti razviti in zagotoviti module usposabljanja za organe kazenskega pregona, sodnike in tožilce, pa tudi za vse zadevne organe, ki so vključeni v zagotavljanje digitalne varnosti.

- (16) Države članice bi morale podpirati samoregativne organe medijev, združenja novinarjev in predstavnike medijskega sektorja pri njihovih dejavnostih usposabljanja, še posebej pri organizaciji modulov usposabljanja o preprečevanju nasilja nad novinarji in drugimi medijskimi delavci in njihovega nadlegovanja ter boju proti njima, predvsem tistih, namenjenih novinarkam, novinarjem, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarjem, ki poročajo o vprašanih enakosti. Ti moduli usposabljanja bi se morali priporočati vodjem informativnih uredništev, saj bi z njimi pridobili znanja in spretnosti za učinkovito preprečevanje in obravnavanje nadlegovanja, groženj in nasilja, tudi na delovnem mestu, ter za podporo žrtvam.
- (17) Države članice se poziva, naj spodbujajo in podpirajo zagotavljanje prilagojenega internega usposabljanja v medijskih družbah za novinarje in druge medijske delavce, vključno s tistimi z nestandardno zaposlitvijo, zlasti o potrebnih postopkih za obvladovanje izrednih situacij, tako fizičnih kot spletnih. To bi lahko vključevalo interne analize tveganja in varnostne protokole za njihove novinarje in druge medijske delavce. Ti protokoli bi morali novinarjem in drugim medijskim delavcem zlasti dati jasna navodila, ki naj jih upoštevajo v kritičnih situacijah. Varnostni protokoli bi morali vključevati invalide, usposabljanje pa bi moralo biti dostopno invalidnim novinarjem in drugim medijskim delavcem.

Ekonomska in socialna zaščita

- (18) Države članice bi morale z zagotavljanjem dostopnosti formalne in učinkovite socialne zaščite in drugih praktičnih podpornih ukrepov prispevati k ustvarjanju ugodnega poklicnega okolja za novinarje in druge medijske delavce, vključno s tistimi z nestandardno zaposlitvijo. Države članice bi si morale zlasti nenehno prizadevati za izboljšanje dostopa do socialne zaščite pred brezposelnostjo, boleznijo, nezmožnostjo za delo, invalidnostjo in poklicnimi tveganji, pa tudi do pokojninskih shem. Tak dostop bi bilo treba okrepiti z zagotavljanjem obvezne udeležbe delavcev, ne glede na vrsto njihovega delovnega razmerja, in vsaj prostovoljno udeležbo samozaposlenih.

POSEBNA PRIPOROČILA O ZAŠČITI IN VARNOSTI NOVINARJEV NA PROTESTIH IN DEMONSTRACIJAH

Vloga novinarjev na protestih in demonstracijah

- (19) Države članice bi morale priznati vlogo novinarjev na javnih zborovanjih, protestih in demonstracijah pri obveščanju javnosti o teh dogodkih ter poskrbeti, da lahko novinarji in drugi medijski delavci med takimi dogodki delujejo varno in brez omejitev. Države članice bi morale zagotoviti redna usposabljanja za organe kazenskega pregona, da bi izboljšale njihove zmogljivosti, da zagotovijo javno varnost, hkrati pa zaščitijo novinarje in ne ovirajo njihove zmožnosti poročanja.

Standardni operativni postopki in strategije za zmanjševanje tveganja

- (20) Države članice bi se morale povezati s svojimi organi kazenskega pregona, da bi vzpostavili učinkovite standardne operativne postopke ali strategije za zmanjševanje tveganja, da bi zaščitili novinarje, ki poročajo o protestih in demonstracijah. Posvetovati bi se bilo treba s predstavniki novinarjev, samoregativnimi organi medijev in predstavniki civilne družbe z ustreznim strokovnim znanjem, da bi opredelili področja tveganja, vključno s tistimi, ki so povezana z morebitnim navzkrižjem med poročevalskim delom novinarjev in delom organov kazenskega pregona.

Komunikacija med novinarji in organi kazenskega pregona pred protesti in demonstracijami ter med njimi

- (21) Države članice bi si morale prizadevati za učinkovito komunikacijo med novinarji in organi kazenskega pregona na protestih in demonstracijah. V ta namen se države članice spodbuja, naj imenujejo uradnike za zvezo, ki bodo odgovorni za to, da bodo organi kazenskega pregona novinarjem jasno sporočali varnostne ukrepe, ki jih bodo izvajali na javnih zborovanjih. Kadar je mogoče, bi morali ti uradniki za zvezo novinarje in druge medijske delavce pred načrtovanimi protesti ali demonstracijami obvestiti o morebitnih tveganjih.

Metode vizualne identifikacije novinarjev na protestih in demonstracijah

- (22) Države članice bi morale s predstavniki novinarjev in samoregulativnimi organi medijev sodelovati pri oblikovanju učinkovitih in ustreznih metod identifikacije novinarjev na protestih in demonstracijah. To bi lahko vključevalo dogovor o oblikah vizualne identifikacije za razlikovanje novinarjev in drugih medijskih delavcev, ki poročajo s takšnih zborovanj, od drugih udeležencev, dokler takšna identifikacija ne pomeni dodatnega ogrožanja novinarjev ali oviranja njihovega dela.

Redni dialog in poročanje

- (23) Države članice bi morale spodbujati stalno in redno izmenjavo mnenj med organi kazenskega pregona in novinarskimi združenji, da bi poskrbele, da so zaščitni ukrepi, ki jih sprejmejo organi kazenskega pregona, učinkoviti in ne ovirajo neupravičeno dejavnosti novinarjev in drugih medijskih delavcev, ki poročajo o protestih ali demonstracijah. Države članice bi morale svoje organe kazenskega pregona spodbujati, naj na nacionalni ravni pripravijo poročila o posebnih ukrepih, sprejetih za povečanje varnosti novinarjev na protestih in demonstracijah.

POSEBNA PRIPOROČILA ZA ZAGOTOVITEV SPLETNE VARNOSTI IN DIGITALNEGA OPOLNOMOČENJA*Sodelovanje z javnimi organi in medijskim sektorjem*

- (24) Države članice bi morale zagotoviti, da nacionalni in medijski regulativni organi ali telesa in drugi pristojni regulativni organi ali telesa, odgovorni za kazenski pregon spletnega kriminala in kibernetsko varnost, ustanovijo posebne delovne skupine, specializirane za zbiranje informacij in najboljših praks v zvezi s preprečevanjem spletnih napadov na novinarje in groženj novinarjem. Države članice bi morale zagotoviti, da ti organi redno poročajo o svojih ugotovitvah in ocenjujejo učinkovitost nacionalnih ukrepov za boj proti kibernetskim napadom na novinarje. V poročilih bi bilo treba nameniti posebno pozornost položaju novinarj, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarjev, ki poročajo o vprašanih enakosti, ter vključiti statistične podatke, razčlenjene po spolu, kjer je to mogoče. Države članice bi morale spodbujati redni dialog med temi organi in samoregulativnimi organi medijev, združenji novinarjev ter predstavniki medijskega sektorja in civilne družbe, zlasti za spodbujanje kibernetske ozaveščenosti ter digitalnih znanj in spretnosti med novinarji, da bi si lahko pomagali z ukrepi za samozaščito.

Sodelovanje s spletnimi platformami in civilno družbo

- (25) Države članice se poziva, naj spodbujajo sodelovanje med spletnimi platformami in organizacijami ali organi, ki delujejo na njihovem ozemlju in imajo posebno strokovno znanje glede obvladovanja groženj, nadlegovanja in spodbujanja sovraštva, uperjenih proti novinarjem, na primer s spodbujanjem njihove morebitne vloge kot zaupanja vredni prijavitelji. Države članice bi morale v tesnem sodelovanju s spletnimi platformami spodbujati digitalno okolje, ki preprečuje uporabo spletnih storitev za napade na novinarje, zlasti z razvojem strategij za obravnavanje organiziranih napadov. Države članice bi morale ponudnike spletnih storitev spodbujati k večji preglednosti vseh ukrepov, ki jih sprejmejo za obravnavanje posebnih groženj novinarjem.

Zaščita pred spletnim nadzorom

- (26) Države članice bi morale zagotoviti celovito izvajanje evropskih in nacionalnih pravnih okvirov o zaupnosti komunikacije in zasebnosti na spletu, s čimer bi poskrbele, da novinarji in drugi medijski delavci ne bi bili podvrženi nezakonitemu spletnemu sledenju ali nadzoru. Skupine držav članic za odzivanje na incidente na področju računalniške varnosti ali drugi pristojni organi ali telesa bi morali oblikovati in razširjati smernice o kibernetski varnosti za novinarje. Na zahtevo bi morali novinarjem, ki želijo ugotoviti, ali so zlonamerni akterji pridobili dostop do njihovih naprav ali spletnih računov, pomagati pridobiti pomoč uglednih forenzičnih preiskovalcev za kibernetsko varnost.

POSEBNA DODATNA PRIPOROČILA ZA OPOLNOMOČENJE IN ZAŠČITO NOVINARK TER NOVINARJEV, KI PRIPADAJO MANJŠINSKIM SKUPINAM ALI POROČAJO O ENAKOSTI

Opolnomočenje novinark, novinarjev, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarjev, ki poročajo o vprašanih enakosti

- (27) Države članice bi morale podpirati projekte ali pobude, katerih cilj je opolnomočenje novinark, novinarjev, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarjev, ki poročajo o vprašanih enakosti. Države članice se spodbuja, da pri oblikovanju takšnih pobud ustrezno upoštevajo stališča civilne družbe, akademskih krogov, medijskih organov in medijskega sektorja.

Preglednost in poročanje

- (28) Države članice naj sprejmejo ukrepe za izboljšanje preglednosti pri poročanju in zbiranju podatkov o napadih na novinarke, novinarje, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarje, ki poročajo o vprašanih enakosti, ter diskriminaciji zoper nje. Države članice bi morale svoje nacionalne organe za enakost spodbujati, da redno pripravljajo poročila o položaju teh novinarjev.

Enakost in vključevanje v medijskem sektorju

- (29) Države članice bi morale spodbujati in podpirati ukrepe za spodbujanje enakosti in vključevanja v medijskem sektorju in informativnih uredništvih. V ta namen bi si morale nenehno prizadevati, da bi novinarkam, novinarjem, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarjem, ki poročajo o vprašanih enakosti, zagotovile enake možnosti za delo ter varno in vključujoče okolje.
- (30) Države članice bi morale sodelovati v rednih dialogih s predstavniki novinarjev in samoregulativnimi organi medijev, da bi spodbujale enakost in vključevanje v informativnih uredništvih in na vodstvenih položajih medijev. Ti dialogi bi morali biti osredotočeni na podporne mehanizme za novinarke, novinarje, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarje, ki poročajo o vprašanih enakosti, ki so lahko žrtve vseh oblik nadlegovanja in nasilja. Države članice bi morale spodbujati kolektivne pogodbe, namenjene reševanju teh vprašanj.

Kampanje ozaveščanja in zagotavljanje informacij

- (31) Države članice se poziva, naj podprejo pobude, vključno s pobudami organizacij civilne družbe, katerih cilja sta ozaveščanje in organizacija kampanj za preprečevanje in zatiranje nasilja nad novinarkami, novinarji, ki pripadajo manjšinskim skupinam, in novinarji, ki poročajo o vprašanih enakosti, in njihovega nadlegovanja, ter zagotovijo informacije o tem, kako poiskati pomoč in podporo. Države članice se tudi spodbuja, naj podprejo pobude za izmenjavo najboljših praks med novičarskimi mediji, da bi razvili učinkovite politike enakosti.

ZAGOTAVLJANJE INFORMACIJ, POROČANJE IN SPREMLJANJE

- (32) Za spremljanje ukrepov, sprejetih za izvajanje tega priporočila, bi morale države članice 18 mesecev po njegovem sprejetju, nato pa na zahtevo, Komisiji predložiti vse ustrezne informacije o takšnih ukrepih. V ta namen bi morale redno zbirati najnovejše in dosledne podatke ter po potrebi razviti orodja za poročanje, s katerimi bi lahko pridobile primerljive informacije. Podatki bi se morali zbirati le za analitične namene.
- (33) Komisija bo o ukrepih, sprejetih za izvajanje priporočila, razpravljala z državami članicami in deležniki na ustreznih forumih, zlasti na evropskem forumu novičarskih medijev. Komisija bo pripravljala ocene napredka, doseženega pri izvajanju tega priporočila, in sicer na podlagi ključnih kazalnikov uspešnosti in ob upoštevanju ugotovitev iz letnih poročil Komisije o stanju pravne države.

NASLOVNIKI

To priporočilo je naslovljeno na države članice.

V Bruslju, 16. septembra 2021

Za Komisijo
Thierry BRETON
član Komisije
